



francesc mitjans a andorra

Francesc Mitjans i Miró (1909-2006) va ser un arquitecte de referència a la Catalunya posterior a la Guerra Civil. Professional de gran prestigi va passar del classicisme a una modernitat temperada en sintonia amb els corrents internacionals i amb aquella burgesia barcelonina que mirava cap a Europa. Va ser soci estudiant de l'avantguardista **Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans pel Progrés de l'Arquitectura Contemporània (GATECPAC)** i afí al renovador **Grup R**, tot i que no en va formar part. Va viatjar pel món per veure què es feia i va quedar seduït per l'obra de **Mies, Le Corbusier, Gropius, Neutra, Aalto, Asplund i Jacobsen**, al que va conèixer personalment a **Copenhaguen**¹.

Amb una extensa obra de més de cent edificis majoritàriament d'habitatges serà més conegut per alguns dels pocs equipaments que basteix com ara el **càmping La Ballena Alegre** a Viladecans (1960), la **torre Banc de Sabadell** a l'avinguda Diagonal 407 de Barcelona (1969) -versió a petita escala de la **Torre Pirelli** de Milà de **Ponti-Fornaroli-Rosselli i Valltolina-Dell'Orto**² (1958)- i, sobretot, pel **Camp Nou del Futbol Club Barcelona** (1957). Per **Mitjans** l'habitatge era l'objectiu més important de l'arquitectura i per aquest motiu mirava d'assolir en els seus projectes veritables llars.

Els habitatges de **Mitjans** es desenvolupen de dins cap en fora amb interiors acollidors, àmplies terrasses que connectaven a l'exterior i que, de costat a costat, protegeixen, ajudades per les tradicionals persianes o tendals, les obertures del sol. Per tot aquest treball va guanyar el concurs "**Problema de la Vivenda**" (1947), el **FAD** (1962) i la **medalla d'or del FAD** (2000), el premi **Catalunya del col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona** (2005) i premi **Antoni Camuñas d'Arquitectura** un any després. Quan **Oriol Bohigas** va accedir a la direcció de l'**ETSAB** va convidar a **Mitjans**, que ja tenia 70 anys, a col·laborar en la **Càtedra de Projectes IV** de cinquè curs, proposta que no deixava de ser un reconeixement del món acadèmic.

¹ *Francesc Mitjans, arquitecte del confort*, Entrevista, Quadern Catalunya, El País, 15.12.2005

² Veure en la nostra web: 60 anys de la Torre Pirelli.



francesc mitjans a andorra

Mitjans va treballar a Andorra entre finals dels setanta i mitjans del vuitanta del segle passat amb propostes d'habitatge plurifamiliar o en filera, hotels i centres esportius. Nosaltres hem rescatat els projectes que formen part de la documentació que va cedir el mateix **Mitjans** a l'**Arxiu històric del Col·legi Oficial d'Arquitecte de Catalunya** i, tot i que, no hem trobat res més en el **Ministeri d'Ordenament** no podem assegurar que no tingui quelcom més al país. En tot cas, pocs dels seus projectes van veure la llum essent el més conegut el pavelló **Poliesportiu d'Andorra** a la capital.

Any 19**78**

Mitjans deia en una entrevista³: *la vivenda familiar em continua semblant l'objecte més important en tota la història de l'arquitectura*. I no només ho creia sinó que ho demostrava cercant solucions que la fessin més confortable. Les tipologies de les seves plantes va tenir un gran predicament en la seva època.

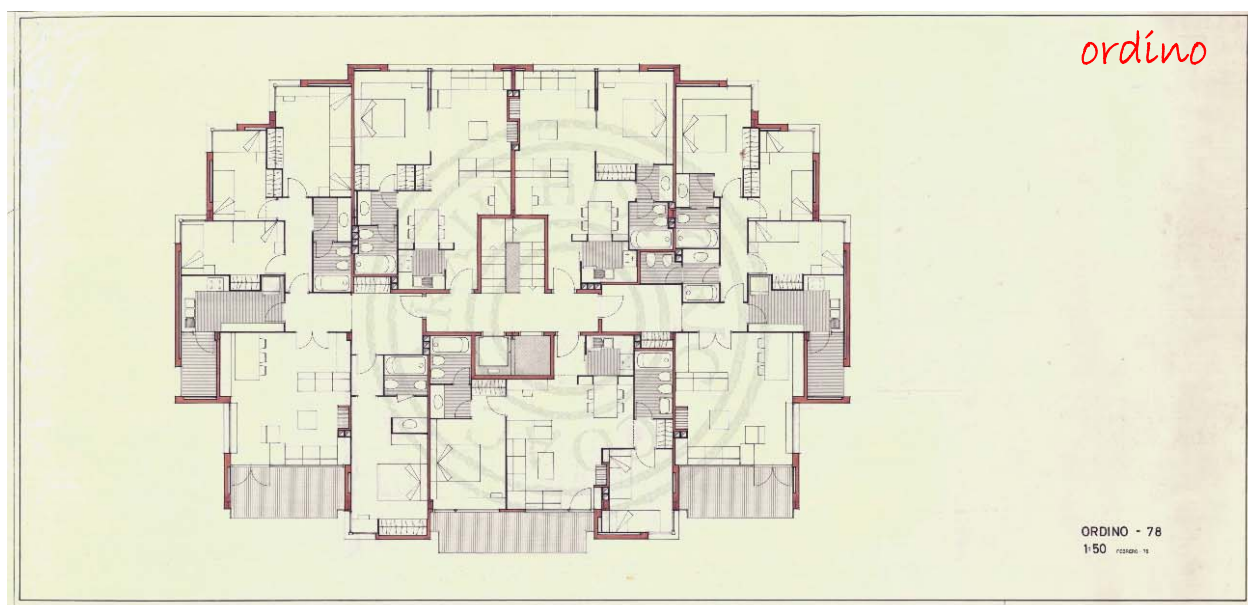
Com demostra en els dos primers exemples andorrans mira de situar totes les peces de vida en contacte amb l'exterior i, si l'orientació ho permetia, amb àmplies balconades deixant per l'interior les peces sanitàries que no necessiten llum natural. Fuig dels patis de llums i els llargs recorreguts.

En un edifici plurifamiliar a Ordino presenta una planta amb dues vivendes simètriques per nivell amb les peces perimetrals que es van reculant com si estiguessin inscrites en un oval. Aquesta disposició tan dinàmica li permet obrir finestres en cantonada que haguessin donat un gran efecte interior.

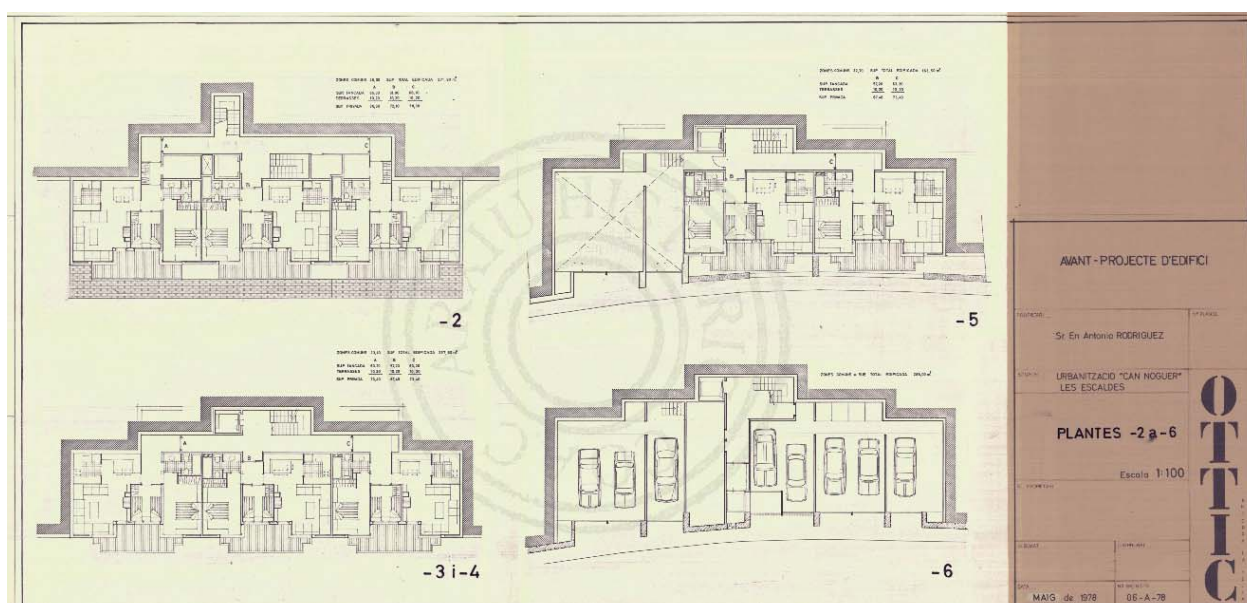
³El País, *Francescs Mitjans, arquitecte del confort*, Quadern Catalunya, El País, 15.12.2005.



francesc mitjans a andorra

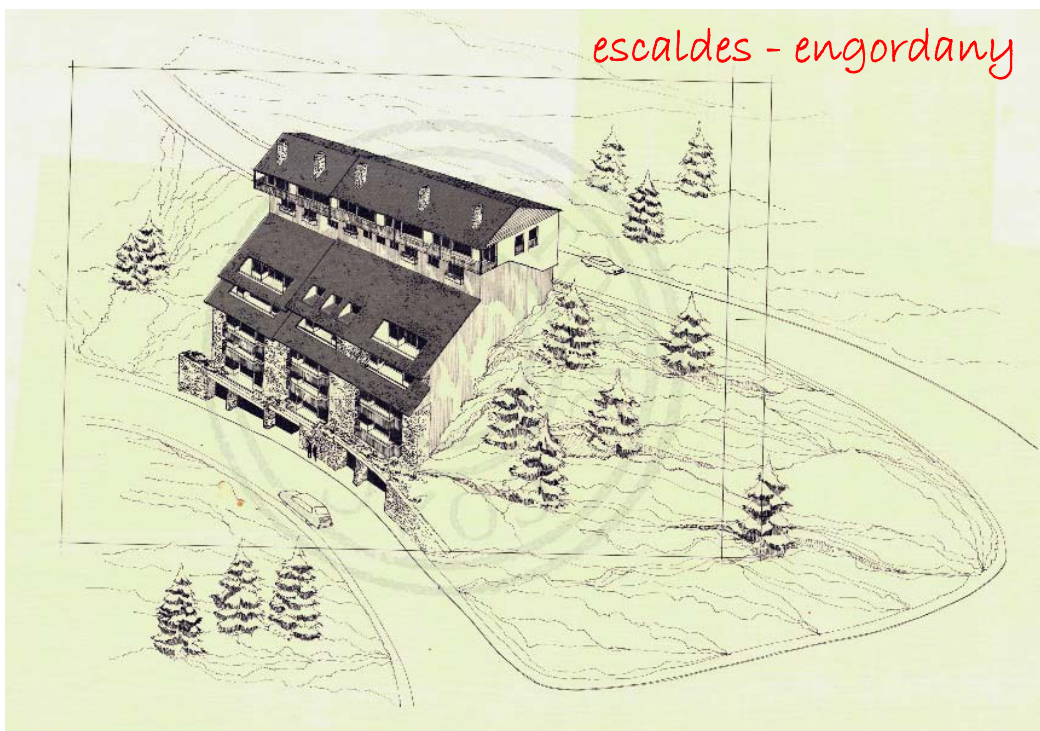


El segon projecte d'aquell any va ser un edifici d'apartaments a **Can Noguer** a Escaldes-Engordany. Mitjans continua cercant la màxima llum i el màxim contacte amb l'exterior, però a diferència de l'anterior encàrrec aquí es tractava de resoldre un solar en mitgera i amb un fort pendent. Les circulacions interiors se situen en la part posterior soterrada i en paral·lel a les línies topogràfiques.





francesc mitjans a andorra



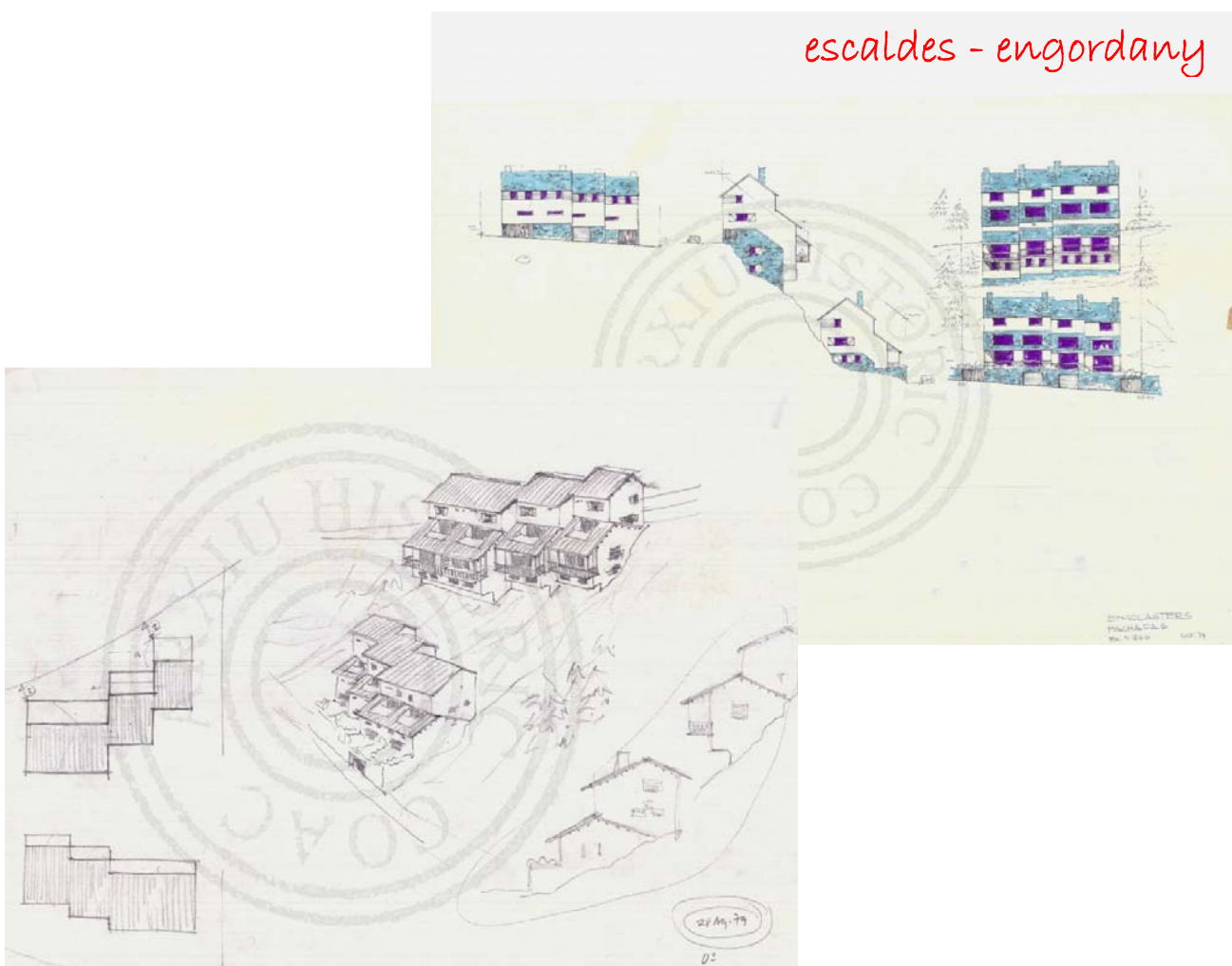


francesc mitjans a andorra

Any 19**79**

El segon projecte escaldenc d'en **Mitjans** és un conjunt de vivendes en filera en un solar paral·lelepípede de fort pendent que dona a dos trams superposats de la carretera d'**Engolasters**. Vista la singularitat de la parcel·la **Mitjans** divideix la promoció en dues fileres de quatre habitatges esglaonats en planta per seguir l'alineació del carrer, amb un primer tram doble i els altres dos senzills. L'esquema es repeteix tant en la part superior com en l'inferior però capiculat. Els volums també s'esglaonen seguint el pendent del terreny obrint terrasses i balcons cap a les vistes. **Mitjans** introdueix el llenguatge contemporani en unes façanes d'estètica tradicional com demostra la composició per franges i finestres apaïssades de la façana posterior.

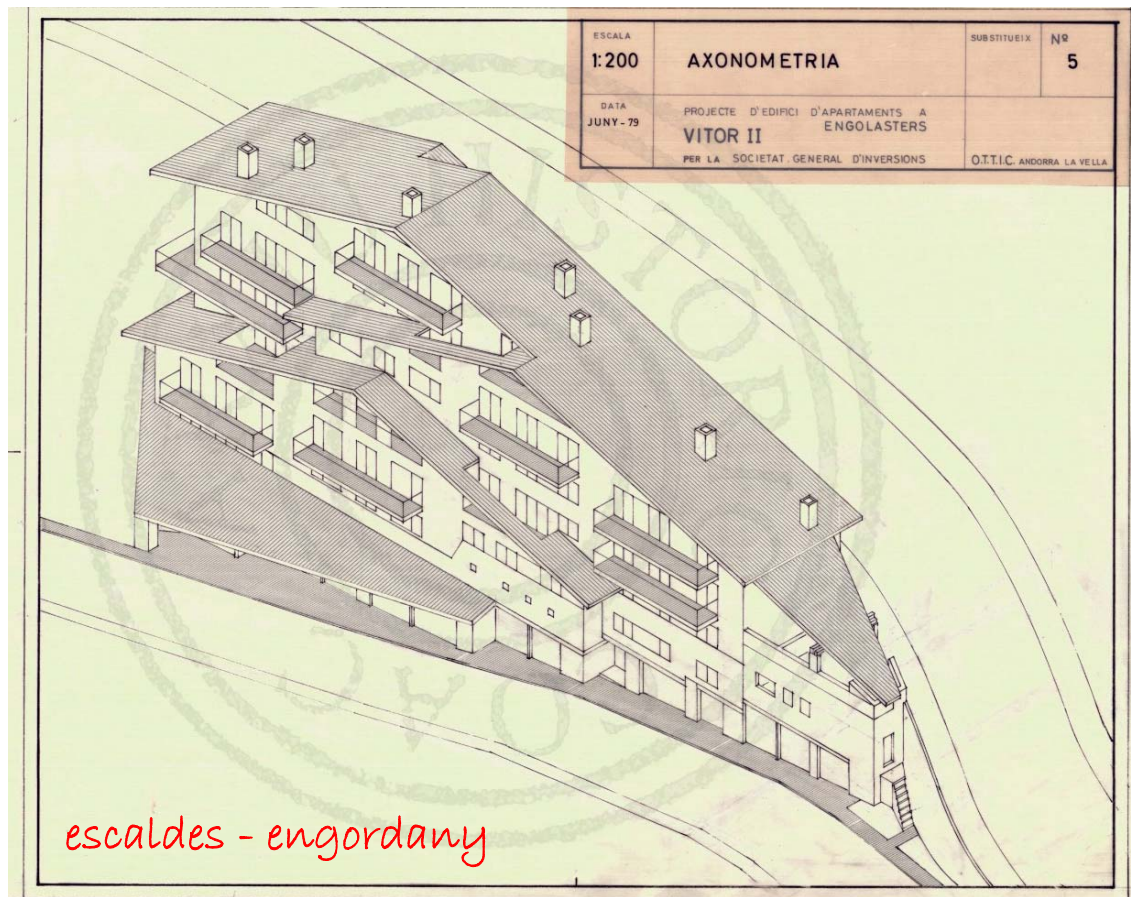
escaldes - engordany





francesc mitjans a andorra

Sense deixar **Escaldes-Engordany** ni la zona, aquell mateix any, **Mitjans** projecta un edifici d'aparcaments situat en un revolt molt tancat de la carretera d'**Engolasters**. L'enrevessat solar tenia forma de triangle isòsceles molt agut i, per normativa, també un triangle en façana, amb dues alçades en l'extrem més baix i sis en el més alt. **Mitjans** aprofita aquests condicionats per experimentar amb llargs vessants de llosats i a diferents nivells, quelcom que multiplica la percepció de profunditat visual de la proposta a través de les ombres projectades sense que el conjunt perdi unitat.

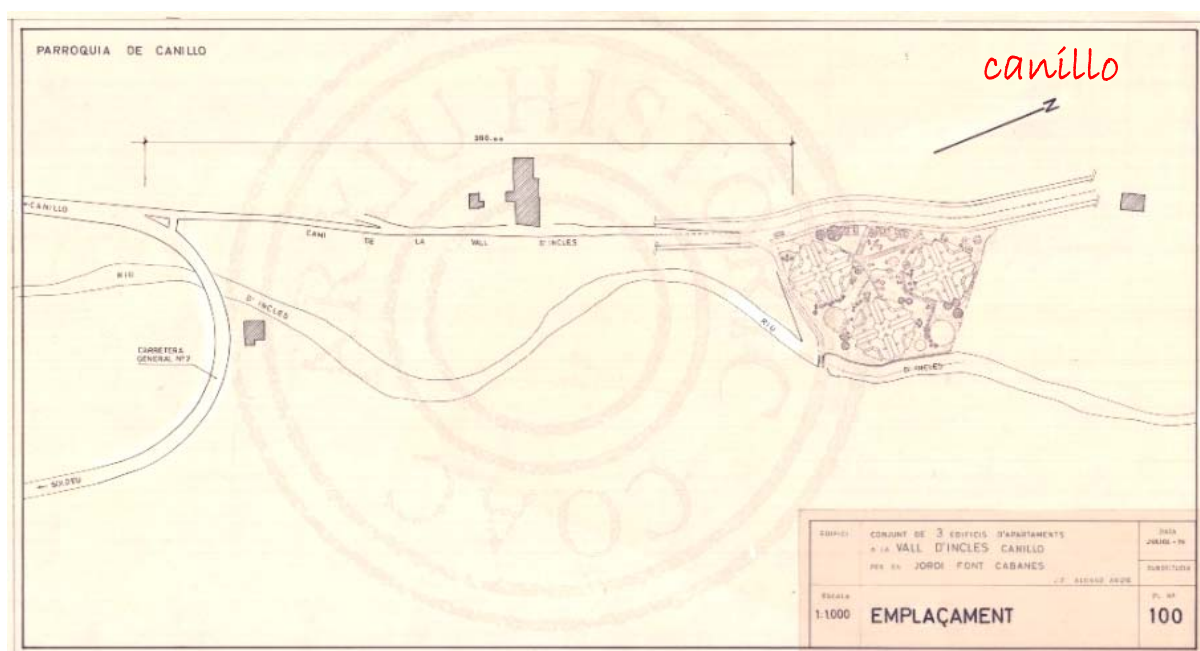




francesc mitjans a andorra

El darrer projecte de 1979 és un conjunt de tres edificis d'habitatges plurifamiliars a l'entrada de **la vall d'Incles a Canillo**. Possiblement, ara no acceptaríem fer una promoció d'aquest tipus, tan densa i compacta, en una vall tan magnífica. Això no treu que la planta que proposa **Mitjans** sigui exquisida. Tot un exercici de virtuosisme en la distribució que porta a l'extrem la simetria en totes direccions. No hi ha espais perduts, no hi ha passadissos, no hi ha patis de llum, tot encaixa. Espectacular!

Mitjans semblava haver sortit d'un cercle inscrit en un quadrat amb un nucli central de comunicació compacte quasi de rotació que es rematava amb una claraboia zenital (marcant encara més l'eix central) des del que irradia eixos en parella que travessaven en diagonal els vuit apartaments fins a les grans obertures en cantonada dels estar, fet que permetria arribar la llum i el paisatge fins a l'entrada. Es configuren dues creus superposades i girades al 45%. L'orientació als quatre punts cardinals definia els careners del llosat. Cada dos apartaments configuraven una altra unitat. Són com quatre peces d'un puzzle quina forma interior es repetia en l'exterior en un nou joc de simetries quasi especular. Les obertures es concentraven en les cantonades i es repartien en totes direccions sense privilegiar-ne cap demostrant que totes les vistes sobre la vall valen la pena.



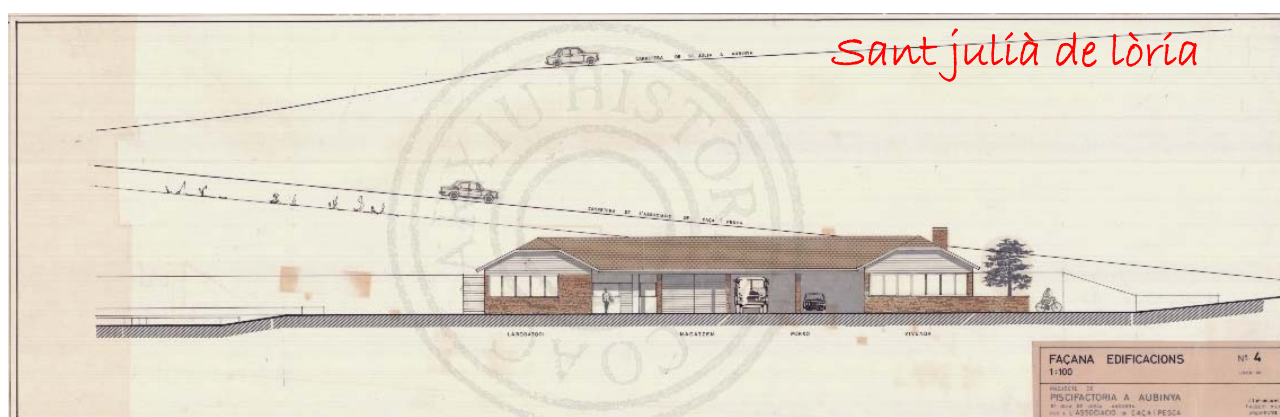




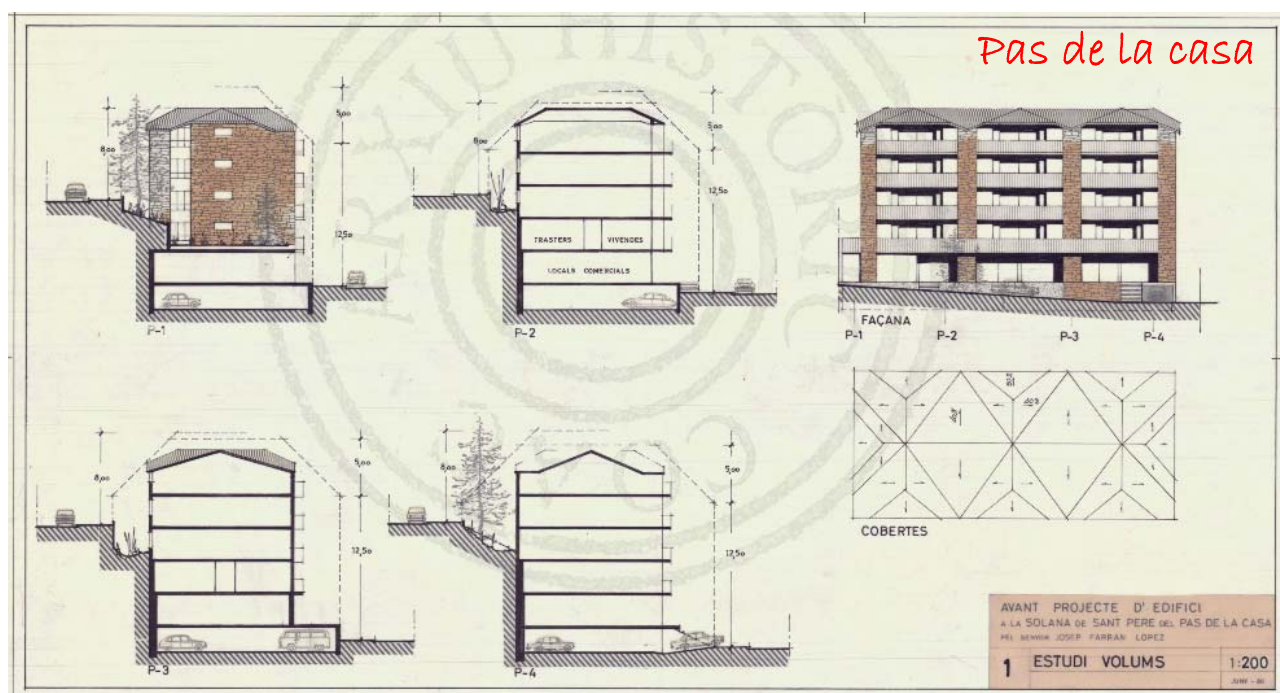
francesc mitjans a andorra

Any 1980

Mitjans enceta la dècada de 1980 amb un modest projecte a **Sant Julià de Lòria**. Es tracta d'una piscifactoria a **Aubinyà** per a l'**Associació de Caça i Pesca**. Un edifici d'una sola planta totalment simètric.



El segon projecte d'aquell any és un edifici d'apartaments entre mitgeres al **Pas de la Casa**. Mitjans resol de forma endreçada el programa, dividint el solar rectangular amb tres escales i dues vivendes per replà. Tres unitats perfectament mancades en l'alçat. Mitjans introdueix un balcó-tribuna corregut a cada nivell obert a la vall marca de la casa.

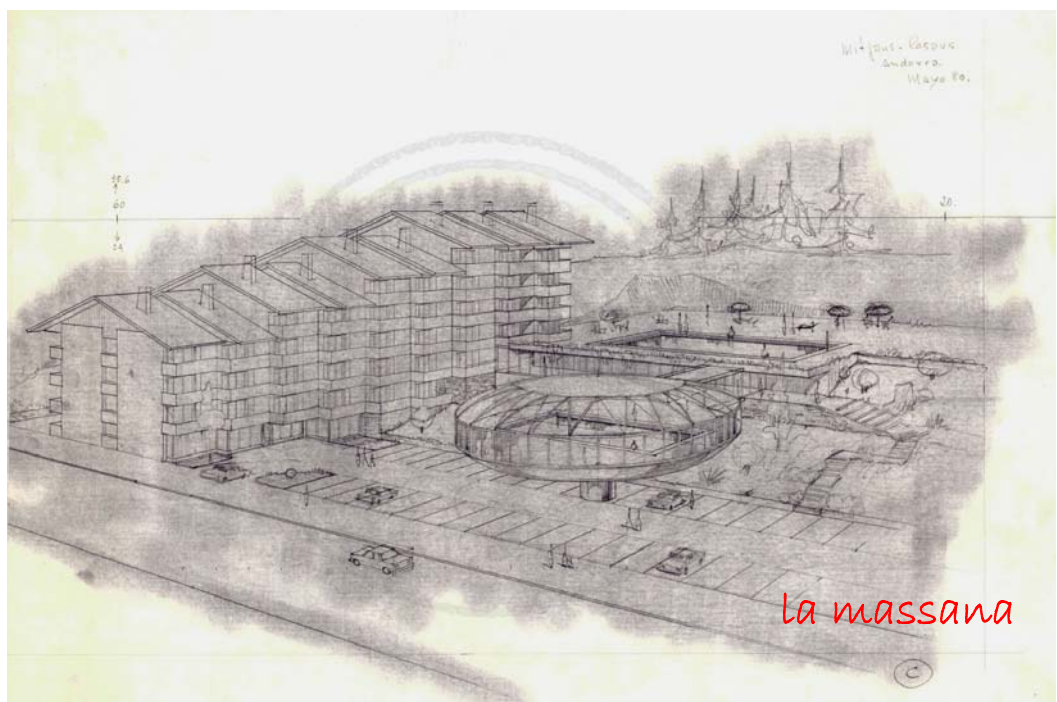




francesc mitjans a andorra

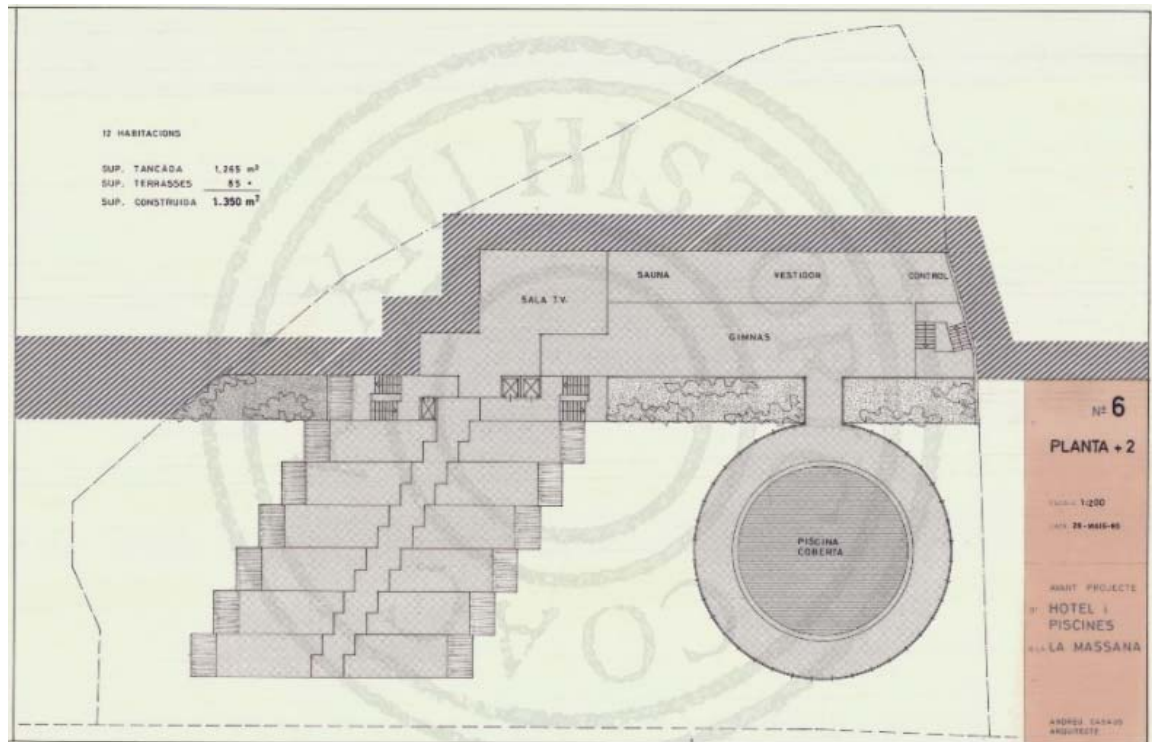
El darrer projecte de l'any 1980 és el més espectacular de tots els que va pensar **Mitjans** per Andorra. Amb el modest títol d'"*Hotel amb piscina*" era un antecedent clar i, cal dir-ho, espectacular, d'un modern **Centre Wellness**, quasi un esbós dels grans establiments posteriors com el **Roc Blanc**, **Anyós Park** o **L'Hermitatge**.

Aprofitant la forma del solar **Mitjans** situa un edifici en un lateral per deixar la resta per a un ampli aparcament i zona de lleure, amb accés segregat pels usuaris externs a l'hotel. La construcció és el resultat de l'addició d'un estret mòdul amb un passadís central i habitació a banda i banda. Aquest mòdul s'esglaona en diagonal i va creixent en alçada, unitat per unitat, seguint el pendent natural del terreny. El passadís central connecta a la zona de relaxació i gimnàs que se situa semisoterrada al fons del solar i totalment obert a l'exterior. Per sobre com a coberta plana del gimnàs hi trobem un gran solàrium amb piscina exterior. Des del gimnàs i projectat sobre l'aparcament un sorprenent "plat volador" es dispara cap a l'exterior com a reclam del complex. En el que se situa una segona piscina, aquest cop climatitzada, amb vistes de 360°. La idea de **Caldea** no estava tan lluny! La perspectiva que il·lustra el conjunt transmet activitat, vitalitat i modernitat. Dones ganes apuntar-s'hi!





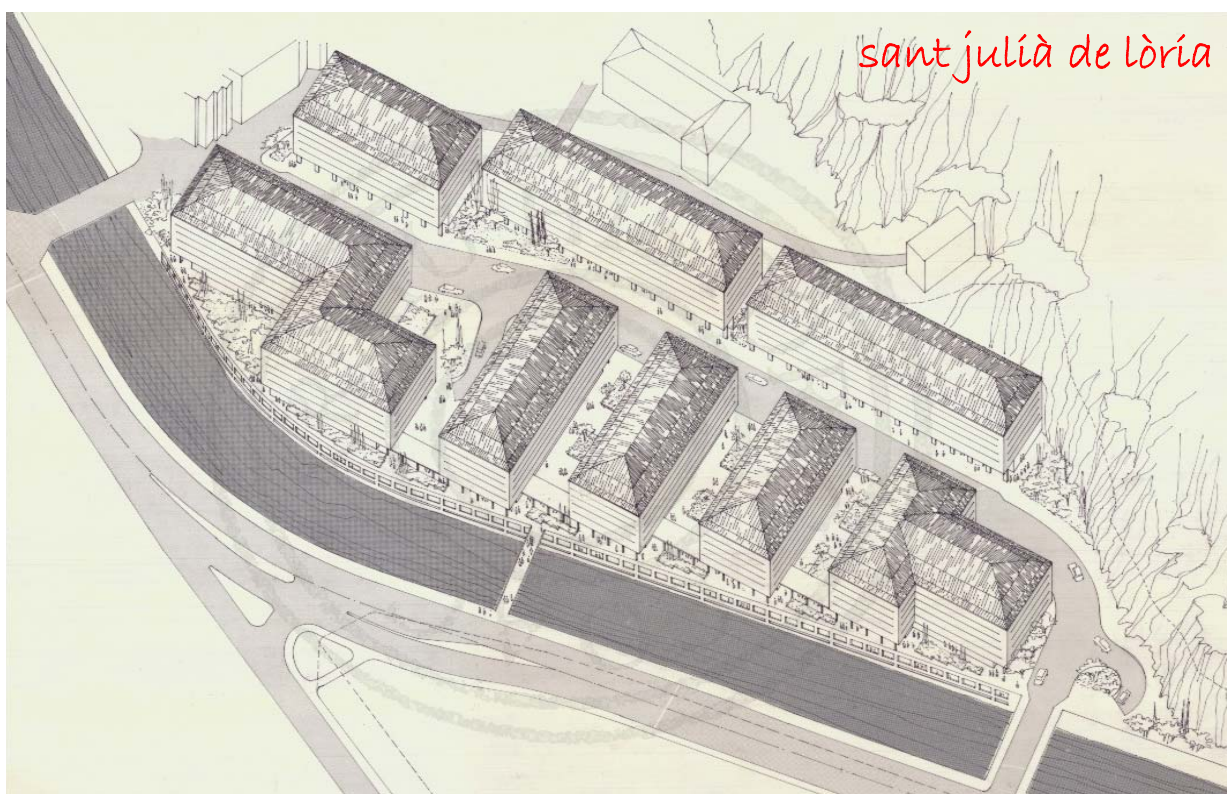
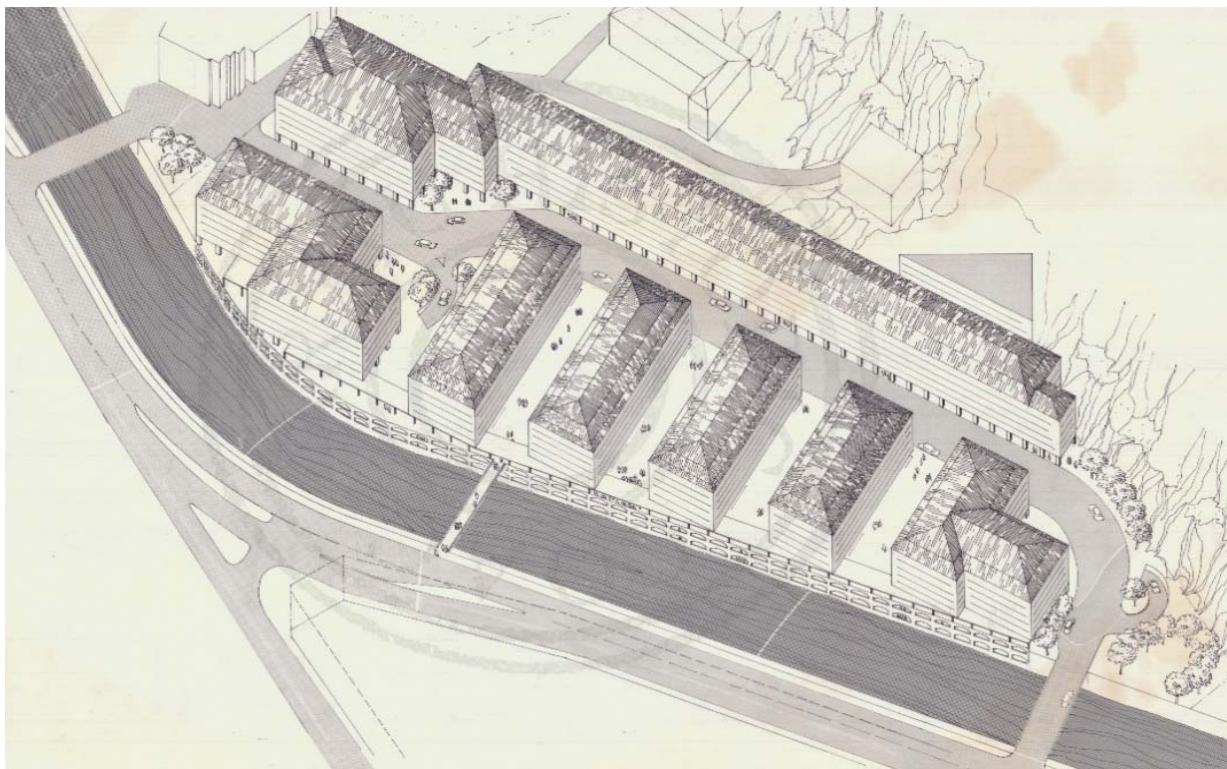
francesc mitjans a andorra



El darrer projecte del 1980 seria l'ordenació de terreny conegut com a càmping de l'**Huguet** a la sortida de **Sant Julià de Lòria** direcció sud. Es tracta d'uns terrenys a l'altre costat del riu Valira paral·lels a l'**Avinguda Francesc Cairat**. La connexió amb la carretera general es feia pels dos mateixos punts on ara s'ha fet la variant de Sant Julià, és a dir, entre la rotonda del **carrer Isidre Valls** i la **rotonda de Fontaneda**. Per aquests dos extrems **Mitjans** ideava les entrades i sortides a dos extensos pisos semisoterrats d'aparcaments amb ventilació lateral sobre el riu. **Mitjans** presenta dues versions similars amb una distribució en pinta dels edificis d'habitatges. Es tractava d'una barra allargassada al fons del terreny contínua o seccionada en tres trams i diversos edificis perpendiculars al riu per obrir les vistes al poble. Entre aquests se situarien zones enjardinades. La planta baixa del conjunt estaria totalment porxada facilitant l'ús comercial i ciutadà del complex. Tot un barri autònom!



francesc mitjans a andorra



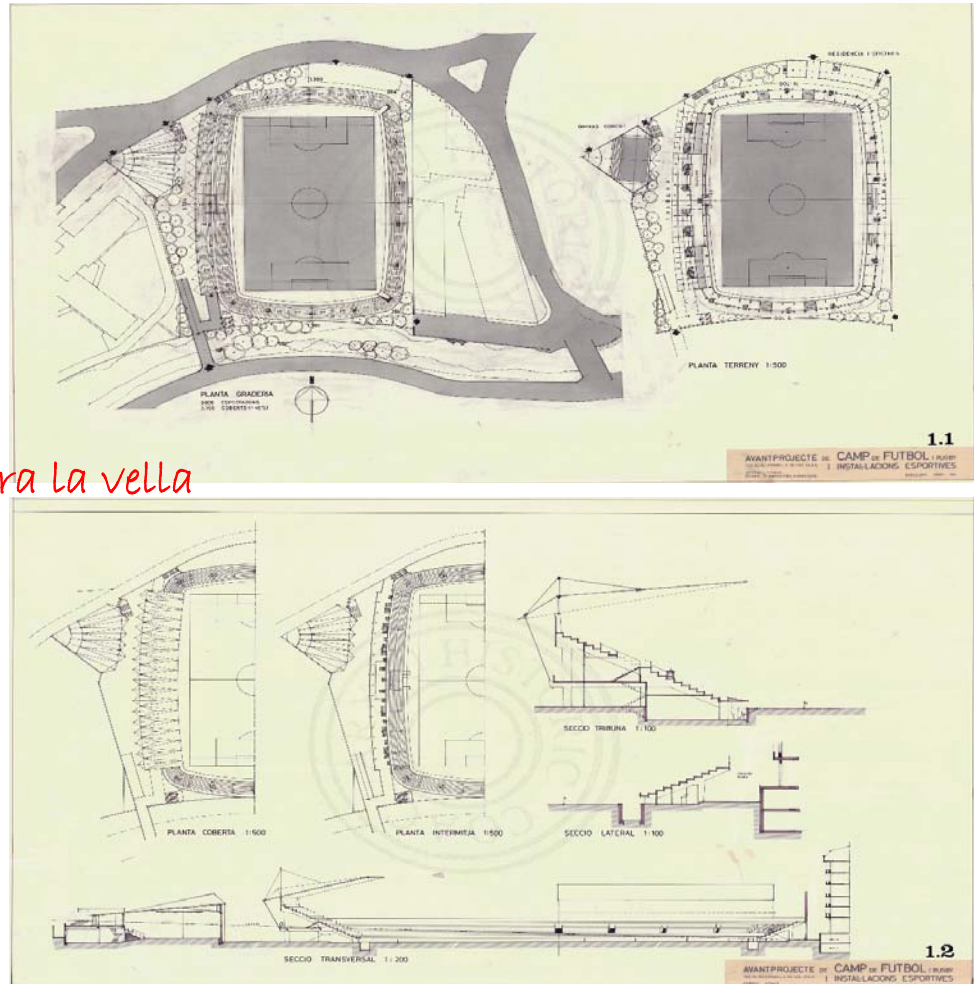


francesc mitjans a andorra

Anys 1981-85

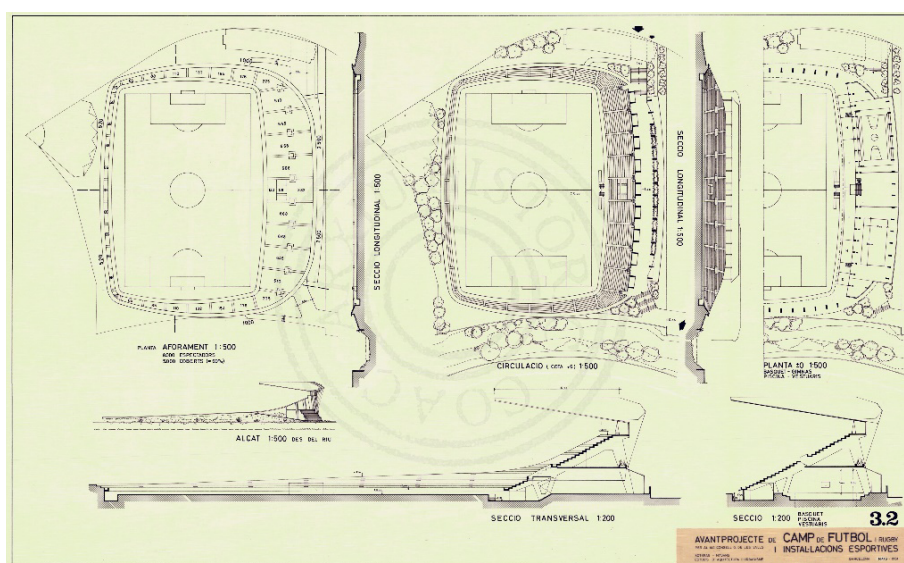
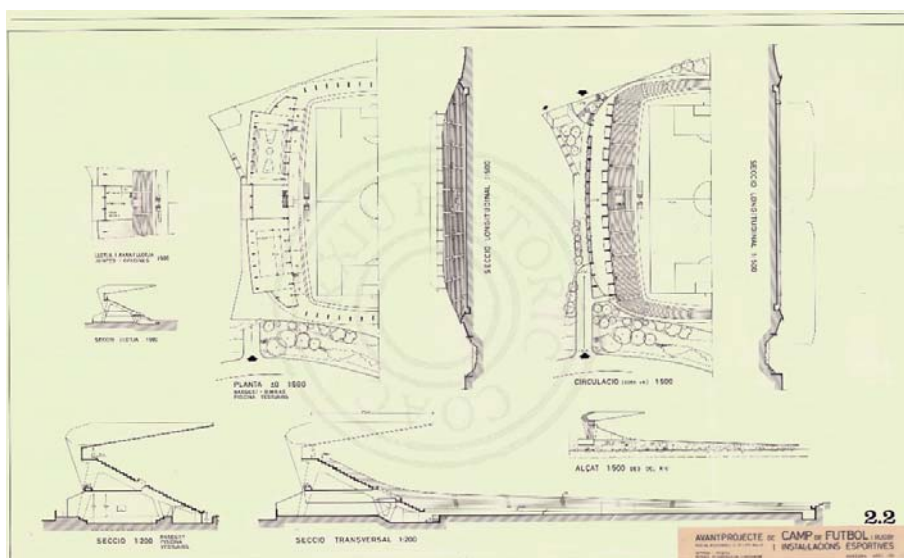
El darrer projecte al país de **Mitjans** va ser un equipament poliesportiu per la pràctica tant del futbol com del rugby per a entre 9.000 i 8.000 espectadors parcialment cobert per protegir entre un 40 i un 60 % dels assistents. També es volia disposar d'un pavelló per la pràctica del bàsquet, gimnàs, piscina i, i finalment, un edifici administratiu exempt. **Mitjans** treballa tres versions. Dues amb grades asimètriques com les que havia experimentat en el cèlebre projecte de **Camp Nou** pel **Futbol Club Barcelona** (1958) però en comptes de tenir la part més aixecada a la intempèrie aquí era la part protegida la que acumulava més seients. Les dues versions es diferencien per la posició de la marquesina: una a ponent i una altra a llevant. La darrera proposta era una anella contínua amb els mateixos nombre de fileres arreu.

andorra la vella





francesc mitjans a andorra



De totes les propostes que va fer **Mitjans** només es va concretar una part petita: **el pavelló de bàsquet**, i en el lloc que ja havia reservat en totes elles però amb una coberta ben diferent de l'inicialment pensada. D'una mena de làmina lleugera plegada es passa a una contundent coberta a dues aigües.